

Ба Шурои диссертациони 6D.KOA-036-и
назди Донишгоҳи байналмилалии забонҳои
хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода
(734019, ш. Душанбе, к. Ф. Муҳаммадиев 17/6)

Такриз

**ба автореферати диссертатсияи Цанг Лей «Таҳлили сохторӣ ва маъноии
истилоҳоти забоншиносӣ (语言学) дар забонҳои тоҷикӣ ва чинӣ» барои
дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси
10.02.20 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ
пешниҳод шудааст.**

Диссертатсияи илмии мазкур ба омӯзиши муқоисавии сохтор ва маъноии истилоҳоти забоншиносӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва чинӣ бахшида шуда, иқдоми аввалин дар забоншиносии муқоисавии тоҷик мебошад. Мавриди қайд аст, ки таҳқиқи муаммоҳои истилоҳ ва воситаҳои ифодаи он солҳои зиёд на танҳо диққати олимону ба худ ҷалб намудааст, балки фаҳмишу табиати он сабаби баҳсу талошҳо низ гардидааст. Новобаста ба шумораи зиёди пажӯҳишҳои ба мавзӯи мавриди баҳс бахшидашуда, хусусиятҳои маъноию сохтори истилоҳоти забоншиносӣ то ҳол ба қадри кофӣ омӯхта нашудааст. Омӯзишу таҳқиқи истилоҳоти забоншиносӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва чинӣ, чи аз нигоҳи назария ва чи аз лиҳози амалия дар рушду нумуи соҳаи грамматикиву истилоҳшиносӣ то дараҷае сахмгузор хоҳад буд. Дар ин радиф ба ташаккули таҳқиқи муқоисавии забонҳои мухталиф низ таъсир хоҳад гузошт.

Асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқро асарҳои махсуси олимони тоҷик, чин ва рус ташкил доданд, ки дар соҳаи забоншиносӣ қорҳои бузурге анҷом доданд. Забоншиносони тоҷик, аз ҷумла Р. Ғаффоров, Ш. Рустамов, М. Н. Қосимова, Ҳ. Мачидов, Б. Камалиддинов, Д. Саймиддинов, С. Назарзода, Д. Хоҷаев, М. Б. Султонов, З. Мухторов, С. Ҷаматов, П. Нуоров, Ҳ. Саидов; забоншиносони чинӣ: Гао Минкай, Ли Лэ, Пан Юнжун, Чжао Юнпин ва забоншиносони рус: Л.Л. Нелюбина, Н.Д. Андреева, В.Д. Аракина, Л.А. Чернишова, В.П. Даниленко, Л.М. Алексеева, К.Я. Авербух, олимони хориҷӣ ба монанди Дж.Лайон, Дж. Лакофф, Т. А. Расторгуева, И. П. Иванова, Б. А. Илиш, Т. С. Сорокина, В. Д. Аракин, И. Б. Хлебникова, Т. М. Беляева, Л. С. Чахоян, К. Бруннер ва дигарон дар соҳаи забоншиносӣ қорҳои илмии худро маҳз дар соҳаи таҳқиқоти истилоҳоти забоншиносӣ, хусусан таҳқиқи истилоҳоти сарф ва наҳв гузаронидаанд.

Диссертатсияи мазкур дар асоси методҳои таҳқиқи муқоисавӣ-таърихӣ, таҳлили ҷузъии воҳидҳои луғавӣ, таҳлили сохторӣ-маъноӣ, композитсия, конверсия ва ихтисора мавриди пажӯҳиш қарор дода шудааст.

Ҳамчун маводи таҳқиқ диссертатсияҳои муқоисавӣ ва ватанӣ ва хориҷӣ, адабиётҳои илмӣ, фарҳангҳо, луғатҳои дузабонаи чинӣ-тоҷикӣ ва тоҷикӣ-чинӣ, сомонаҳои интернетӣ, фарҳангномаҳои истилоҳоти забоншиносӣ, мақолаҳои илмӣ, китобҳои грамматика ва дигар сарчашмаҳо васеъ истифода гардид.

Навгони илмӣ таҳқиқ дар он аст, ки дар натиҷаи таҳқиқоти истилоҳоти забоншиносӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва чинӣ як қатор шабоҳат ва тафовутҳо бо истифодаи истилоҳоти мазкур дар забонҳои муқоисавӣ муайян гардид.

Инчунин, дар таҳқиқот дар низоми луғавии забонҳои тоҷикӣ ва чинӣ бори аввал мавзӯи омӯзиши амиқтари системавии қиёсӣ типологӣ қарор мегирад, ки дар он хусусиятҳои луғавӣ семантикӣ ва сохториву грамматикӣ истилоҳоти забоншиносӣ забонҳои мавриди омӯзиш қароргирифта ва сарчашмаҳои пайдоиши онҳо баррасӣ мешавад; бори аввал хусусиятҳои муқоисавӣ типологӣ таркиби луғавии забонҳои муқоисавӣ дар мисоли истилоҳоти забоншиносӣ нишон дода шудаанд.

Диссертатсия таҳти унвони «Таҳлили маъноӣ сохтори истилоҳоти забоншиносӣ (语言学) дар забонҳои тоҷикӣ ва чинӣ» бо шиносномаи ихтисоси 10.02.20. – Забоншиносӣ муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудааст, мувофиқат мекунад.

Диссертатсия аз муқаддима, се боб, хулоса, феҳристи адабиёт ва замимаҳо иборат аст. Ҳаҷми умумӣ диссертатсия 186 саҳифаи ҷопи компютерӣ аст. Қори таҳқиқотӣ диссертант аз ҷиҳати илмӣ хеле дақиқ ва пурмазмун таълиф гардидааст.

Дар муқаддима масъалаҳои асосӣ таҳқиқоти диссертатсионӣ: муқабла ва муҳимияти мавзӯи таҳқиқот, ҳадаф ва вазифаҳо асоснок карда шудаанд, асосҳои назариявӣ-методологии таҳқиқот нишон дода шуда, навгони илмӣ, аҳамияти назариявӣ ва амалии натиҷаҳои бадастомада тавзеҳ дода мешаванд. Мавзӯ (предмет) ва объектҳои кор муайян карда шуда, нуқоти барои ҳимоя пешниҳодгашта оварда шудаанд.

Боби якум диссертатсия «Асосҳои назариявӣ таҳқиқи истилоҳоти забоншиносӣ (语言学) дар забонҳои тоҷикӣ ва чинӣ» номгузорӣ шуда, аз шаш зербоб иборат мебошад ва дар он замимаҳои назариявӣ таҳқиқоти типологӣ, ки ба таҳлили истилоҳоти забоншиносӣ бахшида шудаанд ва аз

